

Phẩm 3 : QUÁN SÁU CĂN

Phẩm trước đã ngăn phá các hành tướng trái nhau của tác giả, tác nghiệp và pháp làm đã tạo tác xong. Lại nữa, tụng nói:

*Thấy nghe và nắm giữ
Sáu căn tiếp xúc, biết
Sáu căn thấy nghe này...
Luôn nắm giữ các cảnh.*

Thích: Như luận này nói: Sáu căn: thấy... hành nơi các cảnh giới như vậy. Nghĩa là mắt thấy sắc cho đến ý biết pháp. Đây có nói thể phải biết đều là đạo lý thế tục và việc làm tăng thượng, ở đây không trái nhau. Nếu ở trong Thắng nghĩa đế, tánh đối tượng nắm giữ và chủ thể nắm giữ của sắc..., mắt..., là không thể có được. Điều này tại sao? Tụng nói:

*Mắt này thì không thể
Tự thấy nơi thể mình.*

Thích: Nếu mắt là tự tánh của chủ thể thấy thì mắt kia tức phải đồng như trước như vậy, tự thấy thể của mình. Vì tự tánh của các pháp không thể tự thấy, vì không có tánh khác, như tánh nóng của lửa, cũng không thể tự thấy thể của mình, trong đó cũng không có tự tánh của chủ thể thấy. Lại nữa, tụng nói:

*Nếu không thể tự thấy
làm sao thấy (chủ thể thấy) cái khác?*

Thích: Vì không có tự tánh của chủ thể thấy, ví như tai..., cũng không thể có được tự tánh của chủ thể thấy. Nếu mắt kia nếu do có thể nắm giữ tự tánh trong cảnh sắc mà có đối tượng để thấy, thì đây trở lại xác nhận mắt làm chủ thể thấy. Ví như lửa biến củi thành cái khác, gọi là đốt cháy, chẳng phải tự thể của lửa có thể đốt cháy. Tụng nói:

*Dụ lửa là không thể
Thành nơi mắt thấy pháp.*

Thích: Vì sao vậy? Nếu tánh nóng kia có thể đốt cháy thì lửa ấy không có tánh nóng. Vì sao không thể cháy? Vì nếu không có củi kia thì lửa này không có, vì tánh nóng không phải có thể tự cháy. Lại nữa, tụng nói:

*Đã, chưa đi, lúc đi
Trước đã đáp việc này.*

Thích: Trong việc đã đi, chưa đi, nay đi, không đi như trước đã nói việc này, nay việc này cũng vậy. Đã cháy, chưa cháy, lúc cháy, không

cháy, đã thấy, chưa thấy, lúc thấy, không thấy, cho nên không có việc đã cháy, không cháy, chưa cháy, không xa lìa chỗ cháy, không có việc đã thấy, không thấy, chưa thấy không lìa chỗ thấy. Theo tuần tự của nó như trước đã nói, tùy theo chỗ phải ngăn phá. Lại nữa, tụng nói:

Thấy nếu lúc chưa thấy

Tức không gọi là thấy.

Thích: Nếu là thường, như bình, áo... Lại nữa, tụng nói:

Nếu nói năng, sở kiến

Đây làm sao hòa hợp.

Thích: Vì không hòa hợp, pháp thấy kia cũng lại ngăn phá. Hoặc có thể hai pháp là chủ thể thấy và đối tượng thấy hòa hợp thì pháp thấy kia có thể nói là có chủ thể thấy và đối tượng thấy. Nhưng vì hai pháp kia không hòa hợp. Vì sao? Vì ở trong một pháp thấy mà đối tượng thấy kia không hòa hợp, vì không có riêng khác. Nếu có chủ thể thấy tức chẳng phải không có đối tượng được thấy. Nếu có đối tượng thấy tức chủ thể thấy phải thành. Nếu quyết định có pháp thấy kia tức chủ thể thấy kia cũng phải thành. Chủ thể thấy nếu thành thì đối tượng thấy cũng thế. Lại nữa, tụng nói:

Năng kiến cũng không thấy

Vì pháp thấy vô tánh.

Thích: Nếu lìa mắt thì riêng có tướng thấy, có thể nói là đối tượng thấy, hoặc nói là chủ thể thấy, vì không có chủ thể thấy và đối tượng thấy. Lại nữa, tụng nói:

Sở kiến cũng không thấy

Vì pháp thấy lìa tánh.

Thích: Trong đó, nếu các duyên dừng nghỉ, cũng không có chủ thể thấy và đối tượng thấy để nói. Vì sao? Vì trong đối tượng thấy này chẳng có chủ thể thấy. Nếu có tạo tác việc kia tức là có thấy nên gọi là đối tượng thấy. Trong đó cũng vậy, đồng như chỗ đã nói trên, ở trong chủ thể thấy không có việc thấy có thể có được. Vì sao? Trong đó nếu có thể tánh các pháp sai biệt có thể thấy thì thủy đều ngăn phá. Nếu có chủ thể thấy, đối tượng thấy và pháp thấy như vậy phát khởi tức chẳng phải không có người làm, việc làm, pháp làm hòa hợp. Cái thấy và pháp thấy cũng có chỗ khởi, điều này vì sao? Lại nữa, tụng nói:

Lìa thấy, không lìa thấy

Người thấy không thể được.

Thích: Vì không có pháp thấy phát khởi, hòa hợp, pháp thấy thứ hai vốn không có tánh nên cũng không quyết định mà có thể phát khởi.

Vì pháp thấy kia là tánh đối tượng thấy không hòa hợp, hoặc có thể cả hai chủ thể thấy và đối tượng thấy đều không có. Lại nữa, tụng nói:

*Vì không có người thấy Sao có đối tượng
thấy.*

Thích: Tác dụng của tánh nơi chủ thể thấy và đối tượng được thấy trái nhau, nếu là tánh hòa hợp tức không có người thấy. Nếu không có người thấy tức tánh đối tượng được thấy không hòa hợp. Trong đó, chủ thể thấy và đối tượng được thấy quyết định không thấy, thì làm sao có thể nói chủ thể thấy và đối tượng được thấy ư? Vì cái thấy là tánh nên sự thấy vô tánh. Hoặc có người nói: nếu cho: các hành là không, các pháp vô ngã, vì có lý này, như đối tượng thấy của mắt, tức chủ thể và đối tượng thấy không có sai khác. Đối tượng và chủ thể kia không có thật quả có thể nắm bắt, tại sao mới có bốn pháp như thức... phát khởi? Nên tụng bác bỏ:

*Vì thấy, đáng thấy không Bốn pháp như
thức... không.*

Thích: Như chỗ nói về lý là chủ thể thấy và đối tượng được thấy này đều không thành tựu, quả kia sinh khởi thức, xúc, thọ, ái... bốn pháp như vậy vì sao hòa hợp? Nên quyết định có bốn pháp: thức..., tức có pháp nắm giữ quả kia có thể sinh, vì thật không có nên lần lượt tụng bác bỏ:

*Các duyên như bốn thủ Vì sao phải được
có?*

Thích: Vì thức... và thủ duyên hữu, sinh duyên lão tử, vì những pháp này không có gì là thành tựu nên không có gì là có. Nay, chỗ kiến lập của người khác ban đầu của phẩm này về nghe... âm thanh.. nên các thuyết đều dừng. Trong đó người thấy đều không có chỗ tạo làm, cho nên tụng nói:

*Nghe, nghĩ, nắm, xúc, biết Các căn có như
vậy Nhưng đều đồng ở trên Nói trong pháp
mắt thấy.*

Thích: Trong đây nên biết, đối tượng nghe và chủ thể nghe v.v... giống như nói mắt thấy ở trước. Ví như chủ thể thấy, các việc nghe hiện có v.v... giống như phải nói rộng, nhưng ở đây tạm dừng, vì đã ngăn phá tất cả đối trị không hòa hợp. Việc nói đây đã thành tựu. Về chủ thể thấy, đối tượng thấy, pháp thấy, các vật thể có phân biệt thấy đều không có tánh. Nay, trong phẩm này đều là chứng thành nghĩa như vậy.